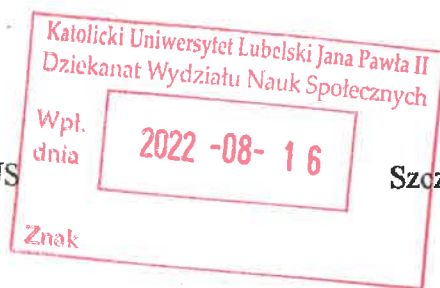

Dr hab. Lucyna Dziaczkowska, prof. US

Szczecin, 1 sierpnia 2022r.

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM KS. DRA MARKA JEZIORAŃSKIEGO
W DZIEDZINIE NAUK SPOŁECZNYCH, W DYSCYPLINIE: PEDAGOGIKA**

[Postępowanie kwalifikacyjne prowadzone przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II]

Informacje wstępne

Ks. dr Marek Jeziorański, posiadający podwójne magisterium (w zakresie teologii i pedagogiki) oraz doktorat (w zakresie pedagogiki) pracuje obecnie jako adiunkt w Katedrze Pedagogiki Ogólnej w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W okresie studiów i zatrudnienia na tej uczelni wypracował obszerny dorobek naukowy, dydaktyczny (w zakresie prowadzenia zajęć ze studentami) oraz organizacyjny. Ten pierwszy obejmuje 37 publikacji – 2 przed doktoratem oraz 35 po jego otrzymaniu w 2012 roku (w tym 2 monografie autorskie, 18 rozdziałów w monografiach zbiorowych – w tym jedna współautorska oraz cztery obszernie opracowane hasła encyklopedyczne), 9 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 3 współautorskie). Wskazane publikacje pozwoliły Autorowi zebrać 486,662 punktów MEiN, uzyskały (zgodnie z ustaleniami Biblioteki Uniwersyteckiej KUL JP II) 12 cytowań (w bazie Google Scholar) oraz Indeks Hirscha – 2.

Ks. dr Marek Jeziorański złożył, w ramach uprawnień przysługujących KUL JP II, pełną dokumentację dotyczącą przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie: pedagogika. Poniżej przedstawiam swoją opinię na temat jej istotnych elementów.

Opinia o głównym osiągnięciu naukowym

Jako główne osiągnięcie naukowe ks. dr Marek Jeziorański wskazał monografię zatytułowaną *Relacja wychowawcza. Rozumienie, modele, propozycja*. Tytuł i treść pracy wskazują na jej usytuowanie w kręgu zainteresowań pedagogiki ogólnej. Teresa Hejnicka-Bezwińska następująco określiła jedno z istotnych zadań tej subdyscypliny: „wyjaśnianie rzeczywistości wychowawczej poprzez wydobywanie na jaw podstawowych kategorii pedagogicznych”, a do kluczowych „kompleksów tematycznych”, poruszanych przez pedagogikę ogólną, zaliczyła „język pedagogiki i

jego ustalenia”. Niewątpliwie recenzowana praca wpisuje się wyraźnie w te ważne obszary pedagogiki, w zakresie której prowadzone jest niniejsze postępowanie kwalifikacyjne. Autor skupia się nie tylko na kluczowym dla swojej pracy pojęciu relacji wychowawczej, ale ukazuje jego odniesienia do innych ważnych pojęć, przede wszystkim do relacji (w ogóle), relacji pedagogicznej, wychowania i podmiotu. W tym miejscu, niejako uprzedzająco, pragnę podkreślić, że ks. dr Marek Jeziorański, wykonał w tym zakresie, pracę pionierską, w najwyższym stopniu twórczą, opracowując dla pedagogiki niezwykle rzetelnie, fundamentalne dla niej pojęcie, wzbogacając tym samym język pedagogiki, dając pedagogom najwyższej jakości narzędzie komunikacji. Dowiódł tym samym posiadania kompetencji wymaganych w odniesieniu do samodzielnych pracowników nauki.

Monografia składa się z czterech rozdziałów: *I. Relacja wychowawcza i perspektywy jej ujęć*, *II. Modele relacji wychowawczej*, *III. Trójpodmiotowy model relacji wychowawczej*, *IV. Praxis relacji wychowawczej*, poprzedzonych *Wstępem*, uwieńczonych *Zakończeniem*, po którym następują jeszcze takie ważne elementy monografii naukowej jak: *Bibliografia*, streszczenia w języku angielskim i niemieckim oraz *Indeks osobowy*.

Istotną rolę w całości pracy odgrywa *Wstęp*. Nie zawiera on jedynie treści uzasadniających podjęcie tematu, ukazujących niezapełnione pola badawcze w pedagogice, podkreślających istotne znaczenie relacji wychowawczych w całokształcie zjawiska wychowania. Niesie ze sobą również niezwykle ważne ustalenia terminologiczne – zwłaszcza te dotyczące rozumienia modelu (kategorii priorytetowej dla własnych poszukiwań, w odniesieniu do badanego zjawiska, co zaznaczone zostało w celu teoretycznym pracy). Przyjęte tu zostało i uzasadnione stanowisko Alfreda Schütza, uświadamiające upraszczający, ale ukierunkowany na uchwycenie istoty zjawiska, charakter modelu jako konstrukt drugiego stopnia. Istotną częścią *Wstępu* są również założenia metodologiczne, niosące ze sobą deklaracje Autora co do zastosowanych metod badań. Jako główną metodę wskazano w pracy metodę hermeneutyczną, zaś jako „metody szczegółowe”: hermeneutyczną analizę tekstu, metodę spekulatywno-dedukcyjną oraz metodę indukcyjną. Zabrakło tu deklaracji zastosowania metody fenomenologicznej, której obecność również wyraźnie zaznacza się w treściach rozprawy. Niemniej jednak – jak wskazuje w polskiej pedagogice Krystyna Ablewicz – fenomenologia w naturalny sposób staje się częścią postępowania badawczego, ujętego w strukturze koła hermeneutycznego/spirali hermeneutycznej w drugim jej elemencie („całość – część – całość”). Tak też stało się w recenzowanej pracy, gdy najpierw wykorzystując istniejące przykłady rozumienia modelu relacji wychowawczej, Autor dokonuje redukcji treści z nimi związanych (wspomina o „redukcji hermeneutycznej”) i skupia się na tym, co jest kwintesencją tej relacji, co stanowi jej istotne elementy, bez czego relacja wychowawcza nie byłaby sobą – budując jej trójczłonowy model.

Struktura rozdziałów odzwierciedla drogę badawczą Autora. Najpierw (w pierwszym i drugim rozdziale) Habilitant realizuje założony cel poznawczy – „ustalenie dotychczasowego rozumienia relacji wychowawczej i jej modeli”. Rozdział pierwszy nie ma jedynie charakteru rekonstrukcyjnego, prowadzi Autora do sformułowania „ogólnej definicji relacji wychowawczej” („całokształt procesów i wzajemnych oddziaływań zachodzących między osobami, podejmowanych celem obdarowywania się człowieczeństwem”) oraz uchwycenia struktury tej relacji (budują ją trzy elementy: 1) podmiot relacji wychowawczej – jako „element pierwotny, początkowy, źródłowy, inicjacyjny, aktywny”, 2) przedmiot relacji wychowawczej – „element wtórny, docelowy, doznający (ewentualnie pasywny)” oraz 3) narzędzie relacji wychowawczej – „element użytecznościowy, służebny, prakseologiczny”). Wypracowawszy ogólną definicję i strukturę relacji wychowawczej Autor przystąpił – w rozdziale drugim – do ukazania oraz interpretacji odczytanych z literatury przedmiotu modeli relacji wychowawczej. Odtwarza tu niejako historyczny proces przemian w refleksji nad wychowaniem i relacją wychowawczą. Za Klausem Bartelsem wskazuje, że „archetypu dla współcześnie rozumianej relacji wychowawczej” można doszukać się już w fenomenie dialogu sokratejskiego. Korzystając z bogactwa opracowań historycznych (zwłaszcza historii wychowania) wskazuje na kolejne tropy związane z badanym zjawiskiem: analizy zadań nauczyciela w ujęciu Kwintyliana, refleksje dotyczące cech osobowych nauczyciela, przedstawione przez J.L. Vivesa w dziele *O podawaniu umiejętności*, namysł nad praktyką wychowania J.Locke’a, G. Piramowicza, J.H. Pestalozziego oraz J.A.Komeńskiego. Po czym przechodzi do analizy „pierwszych prób naukowego opisu relacji wychowawczej”. W podsumowaniu tej kwestii zwraca uwagę na związek pomiędzy teoretycznym namysłem nad relacją wychowawczą z tzw. zwrotem antropologicznym w pedagogice. Ten moment rozwoju wiedzy o wychowaniu związany był z zaakcentowaniem potencjalności rozwoju wychowanka, wypukleniem rangi takich pojęć i określanych ich mianem zjawisk, jak „wspólnota antropologiczna” (J.J. Rousseau), „aktywność własna wychowanka” (Ch.G. Salzmann), „postrzeganie siebie” (F.D. Schleiermacher), z krytycznym spojrzeniem na redukcyjny charakter układu: nauczyciel-uczeń, czy wychowawca-wychowanek i dostrzeżeniem potrzeby rozszerzenia tego układu o kontekst społeczny. Przechodząc do analizy wybranych modeli relacji wychowawczej, obecnych w literaturze przedmiotu, Autor przedstawia je w układzie chronologicznym, zaczynając od modelu autorstwa Ernsta Kriecka – relacji jako „pierwotnego wydarzenia się”, związanego z „pierwotnym i podstawowym wychowawcą”, jakim jest „Duch absolutny”, ujawniający się najpierw przez kulturę, tradycję, społeczeństwo, język, później przez naturę, a dopiero na końcu przez świadomego wychowawcę. Jako model najbardziej rozwinięty relacji wychowawczej, ukazujący ją jako główne zainteresowanie pedagogiki, przedstawia Autor propozycję „relacji pedagogicznej” Hermana Nohla. Nohl uczynił z „relacji pedagogicznej”

kluczową kategorię, a za jej istotę uznał „prawdziwą miłość nauczyciela” – „miłość podnoszącą”, ukierunkowaną na cel wychowania – ideał wychowanka. Ten ostatni jest tu ujmowany jako „człowiek w procesie stawania się”. Relacja pedagogiczna jest z kolei ukierunkowana na zanikanie, co wiąże się z jej asymetrycznością, początkowo oznaczającą niejako „przewagę” nauczyciela, a później przeradzającą się w samowychowanie osoby, która na jej początku była wychowankiem. Dopelnieniem obrazu zróżnicowania modeli relacji wychowawczej są jeszcze modele: „stosunku dialogicznego” Martina Bubera, „stosunku wychowawczego” Friedricha W. Krona, „relacji rezonującej” Hartmuta Rosy. Po wnikliwych analizach przedstawionych modeli Autor potwierdza to, iż jest świadom niepełności (w katalogu przedstawionych modeli) możliwych odmian relacji wychowawczej. Podejmuje, w związku z powyższym, próbę dokonania klasyfikacji tych odmian. Jest to próba dość udana, w miarę wyczerpująca, choć nazwy kryteriów, które w niej są przyjęte, nie od razu są jasne. Autor zapewne zmierzał do jak najkrótszego, syntetycznego, ich ujęcia, co wymagało dopowiedzeń w treści podrozdziałów tłumaczących poszczególne odmiany – np. kryterium „rodzaju korelatów”, odnosi się do osób, grup, idei (wzorów, modeli, przykładów) i ich wzajemnego ustosunkowania się (np. relacja osoba-osoba, osoba-grupa, osoba-idea itd.). Ostatecznie Autor zdecydował się na trzy kryteria: 1) rodzaje korelatów, 2) specyfika przyporządkowania (tu np.: relacja bezpośrednia, relacja zapośredniczona oraz współwystępowanie, czy: relacja jednostronna i relacja dwustronna albo: relacja symetryczna i relacja asymetryczna), 3) cel relacji wychowawczej (tu: relacja autoteliczna – ustanawiająca jako cel spotkanie wychowawcy z wychowankiem, ich wzajemną więź i relacja instrumentalna – relacja wykorzystana do osiągnięcia innych celów niż samo spotkanie wychowawcy z wychowankiem).

Treści pierwszych dwóch rozdziałów potwierdzają wysoki poziom kompetencji Autora jako pedagoga, który z dużą swobodą, a jednocześnie wrażliwością i uwagą, porusza się po obszarze pedagogiki tradycyjnej i współczesnej, polskiej (F. Trentowski, J.W. Dawid, B. Nawroczyński, S. Hessen, K. Sośnicki, K. Kotłowski, S. Kunowski, Z. Kwieciński, T. Hejnicka-Bezwińska, J. Tarnowski, J. Gnitecki, B. Śliwerski, A. de Tchorzewski, U. Ostrowska, M. Nowak, A. Murzyn, D. Kubinowski i in.), a także zagranicznej (zasadnie i z dużym naciskiem na pedagogikę niemiecką – J.F. Herbart, F.D. Schleiermacher, W. Dilthey, E. Krieck, H. Nohl, W. Brezinka, W. Böhm, M.J. Langeveld, J. Oelkers i in.), sięga po niezbędne dla głębszego zrozumienia poruszanych kwestii prace filozoficzne (Arystotelesa, T. Hobbesa, F. M. Webera, M. Bubera, W. Jaegera, J. Woronieckiego, M. Krąpca, K. Wojtyły, M. Gogacza, H. Rosy i in.) i z zakresu nauk społecznych (F. Znanieckiego, V.E. Frankla, N. Luhmanna, M.S. Archer i in.). W tych dwóch pierwszych rozdziałach ujawniają się dobrze ukształtowane kompetencje Autora jako pedagoga ogólnego, teoretyka wychowania, znającego minione i współczesne dziedzictwo pedagogiki oraz pomocnych jej innych nauk humanistycznych i społecznych, umiejącego wnikliwie analizować trafnie dobrane

pod kątem poruszanego zagadnienia prace naukowe, formułującego w odniesieniu do tych analiz wnioski, ukierunkowane na twórcze rozwiązania własnych dylematów poznawczych.

Rozdział trzeci rozpoczyna najbardziej twórczą część pracy, w której Autor buduje „trójpodmiotowy model relacji wychowawczej”. Czyniąc tu pojęcie podmiotu kluczowym dla zrozumienia całego modelu, ukazuje najpierw, zbudowane na tym kryterium (podmiotu – właściwie jego liczby, obecności w relacji) inne modele relacji wychowawczej. Są to: 1) jednopodmiotowy model relacji wychowawczej (tu: a) relacja, w której tym podmiotem jest nauczyciel-wychowawca, którego wpływom poddaje się wychowanek albo b) relacja, w której wychowanek podlega samowychowaniu, czy też c) relacja, w której w swoistą harmonijną jedność (potencjalność wychowawczą) łączą się wpływy osobowe, społeczno-kulturowe i naturalne); 2) dwupodmiotowy model relacji wychowawczej (w którym „w jednej relacji wychowawczej można wskazać dwa źródła potencjalności wychowawczej”, wychowanek wnosi tu zatem „aktywny wkład w proces własnego rozwoju”); 3) bezpodmiotowy model relacji wychowawczej (zakładający inne, niż człowiek, źródła relacji wychowawczej – np. struktury społeczne, środowisko przyrodnicze, potencjał natury tkwiącej w człowieku).

Na tym tle wyrazisty staje się oryginalny i jednocześnie uzasadniony pedagogicznie model relacji wychowawczej autorstwa ks. dra Marka Jeziorańskiego. Jest to trójpodmiotowy model relacji wychowawczej. Inspiracje dla jego stworzenia znalazł Autor już w greckiej paidei, a jeszcze bardziej konkretnie – w starożytnej maksymie, żyjącego na przełomie VI i V w. p.n.e. greckiego poety, liryka – Pindara. Maksyma ta głosi „bądź takim, jakim jesteś”. Po dokładnej analizie źródłowej można stwierdzić – jak pisze M. Jeziorański, powołując się na ustalenia W. Jaegera – że „ta maksyma zawiera sugestię obrazu antropologicznego obrazu, w którym człowiek nosi w sobie swoje prawdziwe, idealne „ja”. Wyzwaniem wychowawczym jest odkrycie prawdziwego „ja” i podjęcie działań, by je urzeczywistnić”. Jest to bardzo ważny moment, konieczny dla zrozumienia i uzasadnienia prezentowanego przez Autora modelu relacji wychowawczej. Namysł nad tą maksymą pozwala wskazać na istnienie potrzeby wewnętrznego dialogu wychowanka, istotnego dla zjawiska samowychowania i rozwoju wychowawczego w ogóle. Kolejne argumenty, rozwijające tę myśl, znajduje Autor m.in. w praktyce maieutyki u Sokratesa, w pismach św. Augustyna, w rozważaniach M. de Montaigne’a, A. Komeńskiego, czy J.J. Rousseau, filozofii I. Kanta, a także w dziełach pedagogicznych J.M. Sailera, J.G. Sauera, J.F. Herbarta, F.A.W. Diesterwega, B. Nawroczyńskiego, H. Nohla, S. Hessena, R. Guardiniego, F. Märza, M. Heitgera, D. Bennera, czy D. Stępkowskiego.

Cała plejada twórców, podejmujących namysł nad istotą człowieczeństwa oraz nad istnieniem człowieka, w szczególności nad rzeczywistością wychowawczą, jest tu przywołana w kontekście ukazania przez Autora doniosłego faktu i zadania wychowawczego, jakim jest swoisty dialog

wychowanka z samym sobą, z najdoskonalszym obrazem samego siebie, kryjącym w sobie potencjał rozwojowy – wezwanie do rozwoju. Uznanie takiego faktu tkwi u podłoża skonstruowania trójpodmiotowego modelu relacji wychowawczej autorstwa ks. dra Marka Jeziorańskiego. Te trzy jego istotne elementy to:

- 1) „Ty” – wychowawca zewnętrzny,
- 2) „Ja-wołające” – „zinterioryzowany w wychowanku normatywny obraz samego siebie”,
- 3) „Ja-(po)wołane” – „wychowanek tu i teraz obecny z wszystkimi kontekstami (biologicznymi, psychicznymi, kulturowymi, duchowymi, z jednej strony oraz historycznymi i przyszłościowymi z drugiej strony), które doprowadziły go do tego miejsca”.

Szczególną pozycję w tym modelu zajmuje „Ja-wołające” – jest ono – jak pisze sam Autor „najważniejszą wychowawcą”, a nawet „w pewnym sensie jest jedyną wychowawcą”. „Ja-wołające” to wzór osobowy wychowanka, w którym obecne są 1) treści świadomie wybrane przez niego (których urzeczywistnienia świadomie pragnie), 2) treści ukrywane przez niego (to jego skłonności, dążenia, które w sobie odkrył i zaakceptował), ale także 3) treści nieświadomione, które można oddać wyrażeniem – „coś pociąga”, w związku z którymi podmiot „Ty” ma zadanie wspomagania wychowanka w odkrywaniu tych obszarów nieświadomości, by mógł aktywniej podejmować wysiłek samowychowania.

Autor nie poprzestaje na ukazaniu elementów – podmiotów – relacji wychowawczej oraz ich charakterystyce. Istotnym pedagogicznie rozwinięciem tych treści jest ukazanie relacji pomiędzy podmiotami (1) bezpośredniej zewnętrznej relacji wychowawczej, 2) pośredniej zewnętrznej relacji wychowawczej, 3) pośredniej wewnętrznej relacji wychowawczej oraz 4) bezpośredniej wewnętrznej relacji wychowawczej) oraz celów relacji wychowawczej: ogólnego („rozwój człowieka jako proces, a nie utrwalony stan rzeczy) oraz etapowych – związanych z odmianami relacji pomiędzy podmiotami (1) ułatwienie wychowankowi dostrzeżenia „wartości, które go dotyczą”, 2) „samostanowienie wychowanka”, 3) nieustanne „pobudzanie i aktywowanie wewnętrznej relacji wychowawczej”, 4) integracja „Ja-wołającego” z „Ja-(po)wołanym”).

Czwarty rozdział pracy – zgodnie z zapowiedzią, przedstawioną we *Wstępie* miał być związany z realizacją celu praktycznego (tak ważnego dla pedagogiki tradycyjnej i bardzo krytykowanego w niektórych obszarach współczesnej pedagogiki, nawiązującej np. do myśli postmodernistycznej) – określonego m.in. jako „opracowanie dyrektyw pedagogicznych, tj. praktycznych wskazówek ukierunkowanych na realizację teoretycznego modelu badanej rzeczywistości”. Realizacja tego celu nie oznaczała jednak dla Autora opracowania projektu szczegółowych działań, ale sprowadziła się do opracowania zasad regulujących dynamikę relacji wychowawczej: I) w ramach *praxis* wychowawcy Ty: 1) zasady fizycznej obecności [wychowawcy

„Ty” przy wychowanku], 2) zasady zbliżenia, 3) zasady amatorstwa, 4) zasady prowadzenia, 5) zasady źródłowych relacji w rodzinie; II) w ramach *praxis* „Ja-wołającego”: 1) zasady obudzenia, 2) zasady kairoagogicznego przeżywania czasu; III) w ramach *praxis* „Ja-(po)wołanego”: 1) zasada akceptacji obrazu, 2) zasada re-kreacji. Dopełniającym treści tego rozdziału zagadnieniem jest analiza specyfiki *praxis* w odniesieniu do faktów (narzędzi) wychowawczych, różnicujących się na fakty typu *physis*, *ethos* i *logos*. Ich rozpoznanie jest konieczne ze względu na potrzebę włączenia ich w linie wspólnego działania/relacji wychowawcy z wychowankiem. Bez tego rozpoznania niemożliwe, czy utrudnione byłoby realizowanie wskazanych wcześniej zasad.

Jak już wyżej wspomniano rozdział trzeci i czwarty to najbardziej twórcze części przedłożonego do recenzji osiągnięcia głównego ks. dra Marka Jeziorańskiego. Treści tych rozdziałów dowodzą osiągnięcia przez Autora bardzo wysokiego poziomu kompetencji naukowych w zakresie pedagogiki. W kompetencjach tych zawarta jest zdolność do konstruowania modeli wychowania – tu w zakresie kluczowej kategorii pedagogicznej, jaką jest relacja wychowawcza oraz zdolność do wywodzenia z przedstawionych i uzasadnionych modeli zasad działania wychowawczego. „Pedagogika zasad”, do której można zaliczyć ostatni rozdział recenzowanej pracy, jest szczególnie ważną częścią pedagogiki w ogóle (pedagogiki ogólnej w szczególności), docenianą i postulowaną przez klasyka polskiej pedagogiki ogólnej, jakim jest Kazimierz Sośnicki. Wskazywał on na zasady wychowania jako na normy o dużym stopniu ogólności, które licząc się z aspektami wartościującymi ludzkie działanie, zanurzone są jednocześnie w argumentacji naukowej i łączą te dwa ważne aspekty myślenia pedagogicznego, dając wskazania dla praktyki wychowawczej. Służąc jej raczej jako pewne uwrażliwienia w działaniu, a nie sztywne, szczegółowe, jego dyrektywy.

Wobec powyższego z pełnym przekonaniem stwierdzam, iż przedstawione przez ks. dra Marka Jeziorańskiego główne osiągnięcie naukowe spełnia wszystkie warunki wymagane dla uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie pedagogiki.

Opinia o pozostałych osiągnięciach naukowych

Pośród wspomnianych w *Informacjach wstępnych* publikacji, wybranych przez ks. dra Marka Jeziorańskiego, znajdują się przede wszystkim teksty polskojęzyczne oraz trzy w języku angielskim (jeden rozdział w pracy zbiorowej i dwa artykuły w czasopismach naukowych).

Jako najbardziej obszerne dzieło należy tu wskazać monografię autorską: *Bł. Jana Pawła II koncepcja wychowania małżonków* (Lublin 2013). Jest to praca, która określa jego Autora jako pedagoga świadomego celów i zadań tej dyscypliny. Przedstawiając tytułowe zagadnienie Autor charakteryzuje zróżnicowane źródła naukowe, które stały się inspiracją dla „koncepcji wychowania

małżonków” Karola Wojtyły. Na tej kanwie ukazuje strukturę wychowania małżonków w ujęciu Wojtyły, wskazuje na istotę tego procesu (ukierunkowanie na „my-mażeńskie”), kreśli zasadnicze rysy aksjologii i metodyki wychowania małżonków. W pracy wyraźnie uwidaczniają się takie ważne kompetencje pedagogiczne Autora jak: zdolność rozumiejącego wglądu w badany przedmiot, zdolność wartościowania poznawanej rzeczywistości, zdolność do wywodzenia zasad wychowania z modeli tego zjawiska.

Pośród przedstawionych do opinii 9 artykułów i 20 publikacji o charakterze rozdziałów w monografiach, haseł encyklopedycznych i prac pod redakcją, wyraźnie wyróżnić można te, w których Autor rozwija z powodzeniem zagadnienie relacji międzyludzkich oraz relacji wychowawczej (wyraźnie widać to również we wspomnianej wyżej monografii). Należą do nich w szczególności artykuły: *Educational Relationship in the Context of Karol Wojtyła's Moral Teaching about the Human Act* („Roczniki Pedagogiczne” 2021, tom 13 (49), nr 1), *„The Contemporary” as a teleological category in the context of educational relations* („Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2020, t. XXXIX, z. 2), *Relacja resocjalizacyjna i jej znaczenie w narracji wychowawców zakładu karnego* („Roczniki Pedagogiczne” 2019, tom 11 (47), nr specjalny), *Relacja wychowawcza w ujęciu wybranych koncepcji antropologicznych* („Paedagogia Christiana” 2015, nr 2(36)); rozdziały w monografiach: *Znaczenie pracy w procesie resocjalizacji penitencjarnej w świetle teorii rezonansu społecznego Hartmuta Rosy* (w: B. Mydlowska (red.), *Aksjologiczne aspekty pracy w procesie resocjalizacji*, Kraków 2021), *Dobra małżeńskie i małżeństwo jako dobro w ujęciu Jana Pawła II* (w: M. Marczewski, R. Gawrych, D. Opozda, T. Sakowicz, P. Skrzydlewski (red.), *Pedagogika rodziny: podejście systemowe, t. 2: Wychowanie rodzinne*, Gdańsk 2017), *„My-mażeńskie” i jego rozwój jako szczególny wyraz „communio personarum” w ujęciu Jana Pawła II* (w: M. Marczewski, R. Gawrych, D. Opozda, T. Sakowicz, A. Solak (red.), *Pedagogika rodziny: podejście systemowe, t. 1: Familiologia*, Gdańsk 2016), *The Participation of the Father in the Realization of a Child's Developmental Needs Modern Conditions* (w: F. W. Wawro (red.), *The Selected Areas of Educational and Social Work under Contemporary Conditions*, Lublin 2014), *Alienacja młodych w subkulturach* (w: K. Stępień, B. Kiereś (red.), *Nauczyciel wobec problemów globalnego nastolatka*, Lublin 2012), Wymienione teksty zawierają rzetelne podstawy teoretyczne w postaci analiz istniejących teorii naukowych, odnoszą się również do danych empirycznych lub konfrontują teorię z realistycznym obrazem człowieczeństwa i rzeczywistości społeczno-kulturowej, nie uciekają od prakseologicznego wymiaru pedagogiki, związanego z poszukiwaniem reguł działania wychowawczego.

Nieliczne z przedstawionych tekstów mają charakter nie tyle artykułu/rozdziału naukowego, ile eseju pedagogicznego. Mam tu na myśli przede wszystkim tekst: *Na ile bieganie może być pasją badacza?* (w: D. Bis, K. Braun, M. Jeziorański (red.), *Opowiem wam o swojej pasji: słowem,*

obrazem, dźwiękiem, Lublin 2015) oraz *Od pomysłu do wystąpienia, czyli o intelektualnej wyprawie przygotowujących referaty* (napisane z: D. Bis i K. Braun w: E. Bochno, A. Korzeniecka-Bondar (red.), *Naukowa wspólnota uczących się. XXX-lecie Letniej Szkoły Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych*), Białystok 2016). Oba teksty mają znaczenie nie tyle *stricte* naukowe, choć zawierają również elementy naukowości, ile świadczą o Autorze opiniowanego tu dorobku jako o „człowieku pełnym” – prawdziwym pedagogu, mającym ponadto umiejętności popularyzowania wiedzy pedagogicznej.

Trzy prace pod redakcją, a właściwie współredakcją ks. dra Marka Jeziorańskiego: *Obudzić (nie)odkryty potencjał małżeństwa i rodziny* (z A. Rynio, K. Braun, I. Szewczak), *Powiem wam o swojej pasji: słowem, obrazem dźwiękiem* (z D. Bis, K. Braun), *Rodzina przestrzenią rozwoju i osoby* (z D. Ópozda, A. Rynio), świadczą o umiejętności strukturalizowania, syntetyzowania i uspojniania zróżnicowanych stanowisk teoretyków oraz o bardzo ważnej kompetencji działaniowej naukowca, jaką jest współpraca z innymi badaczami.

Wszystkie przedstawione teksty układają się w pewną wyraźną linię rozwojową Habilitanta, ukierunkowaną na kompetentne kreowanie wiedzy pedagogicznej, dowodzą jego głębokiego znanstwa pedagogiki polskiej i zagranicznej (zwłaszcza, choć nie tylko, niemieckiej), biegłości w zakresie jej analizy, twórczego zmysłu i wrażliwości w wychodzeniu naprzeciw wyzwaniom rzeczywistości wychowawczej, a jednym z nich jest niewątpliwie odczytywanie istoty relacji wychowawczej oraz jej budowanie w realnym świecie.

Opinia o aktywności naukowej, towarzyszącej opublikowanym osiągnięciom naukowym

Należy tu wspomnieć, iż Habilitant uczestniczył czynnie (bądź nadal uczestniczy) w wielu ważnych przedsięwzięciach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Można tu wskazać np.: 1) członkostwo w Zespole Wspierającym Pedagogiki Chrześcijańskiej, działającym w ramach Sekcji Pedagogiki Chrześcijańskiej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, 2) wykonanie (a także organizowanie) trzech projektów, m.in. projektu w konkursie Centrum Badań i Rozwoju w ramach poddziałania „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni”, 3) uczestnictwo w międzynarodowym projekcie badawczo-edukacyjnym „Art. And Creativity”, prowadzonym przez Belgian NGO Oradea, dra Patricka Bellinka, 4) odbycie stażu naukowego w Katholische Hochschule Nordrhein-Westfalen, 5) czynne wystąpienia na szesnastu konferencjach naukowych (nie licząc tych przed doktoratem), 6) recenzowanie pięciu artykułów naukowych, 7) pełnienie funkcji redaktora ds. informatycznych, a także redaktora statystycznego „Roczników Pedagogicznych”(70 punktów MEiN).

Opinia o aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzującej naukę

Od początku zatrudnienia w KUL JP II ks. dr Marek Jeziorański realizuje w pracy ze studentami kierunków pedagogicznych przedmioty stanowiące fundament kształcenia w tej dziedzinie. Należy tu wymienić m.in.: wykłady z pedagogiki ogólnej, podstaw pedagogiki, podstawowych pojęć pedagogiki, modeli praktyk i teorii pedagogicznych, współczesnych kierunków pedagogicznych, etyki pedagogicznej, aksjologicznych problemów edukacji, aksjologii w profilaktyce resocjalizacyjnej i edukacji; konwersatoria z badań jakościowych w pedagogice, metodologii badań pedagogicznych, statystyki; ćwiczenia z edukacji medialnej, metodyki resocjalizacji i działań profilaktycznych, pedagogiki chrześcijańskiej, problemów i obszarów badań pedagogiki rodziny, technologii informatycznej dla pedagogów. W toku ewaluacji dokonywanej przez studentów zajęcia prowadzone przez Habilitanta otrzymały najwyższe noty.

Ks. dr Marek Jeziorański prowadził również seminaria naukowe: licencjackie, magisterskie i podyplomowe. Wypromował 12 magistrów pedagogiki, 31 licencjatów, był promotorem 16 prac dyplomowych. Autorki dwóch prace magisterskich, których był promotorem, zdobyły wysokie lokaty (I i III) w Konkursie im. Prof. Teresy Kukołowicz. Habilitant był często proszony przez prowadzących seminaria o recenzje prac ich seminarzystów. Napisał 74 takich recenzji. Dane te mogą świadczyć o tym, iż jest on bardzo dobrze przygotowany do kierowania pracą naukową innych osób – także na poziomie prac doktoratów – jest bowiem w chwili obecnej promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich.

Habilitant jest ponadto bardzo dobrym organizatorem współpracy badawczej z innymi ośrodkami naukowymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Do najważniejszych jego osiągnięć w tym zakresie zaliczyć można: 1) koordynowanie (wraz z drem Piotrem Magierem – obecnie już drem hab.) trójstronnego projektu międzynarodowego „Trinational”, realizowanego we współpracy: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Alice Salomon Hochschule Berlin – Institut du Travail Social de la Region Auvergne w Clermont Ferrand, którego uczestnicy poruszali w toku wykładów, seminariów, wizyt w instytucjach pomocy społecznej oraz sympozjum, problemy socjalno-edukacyjne, 2) organizację (wraz z Akademią Ignatianum w Krakowie) międzynarodowej konferencji – XXVIII Colloque International Association Catholique Internationale des Institutions de Sciences de l'Education (ACISE-FIUC) „Justice et Misericorde dans l'education et l'ecole contemporaines” (30.03-01.04.2016); 3) uczestnictwo w Komitecie organizacyjnym XXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów w 2014 roku, działającej pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Informacje powyższe świadczą o tym, że ks. dr Marek Jeziorański posiada pełnię (nieustannie wykorzystywanych) kompetencji do pełnienia obowiązków nauczyciela akademickiego oraz

kierowania współpracą międzyuczelnianą na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Konkluzja

W końcowej ocenie przedstawionego przez ks. dra Marka Jeziorańskiego głównego osiągnięcia naukowego, pozostałych osiągnięć naukowych, aktywności dydaktycznej i organizacyjnej, stwierdzam, iż cały wyżej opiniowany dorobek, przedstawiony do recenzji w przedmiotowym postępowaniu habilitacyjnym, spełnia warunki określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022r. poz. 574 z późniejszymi zmianami). W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem, wnoszę o nadanie ks. doktorowi Markowi Jeziorańskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

Lucyna Działowska

